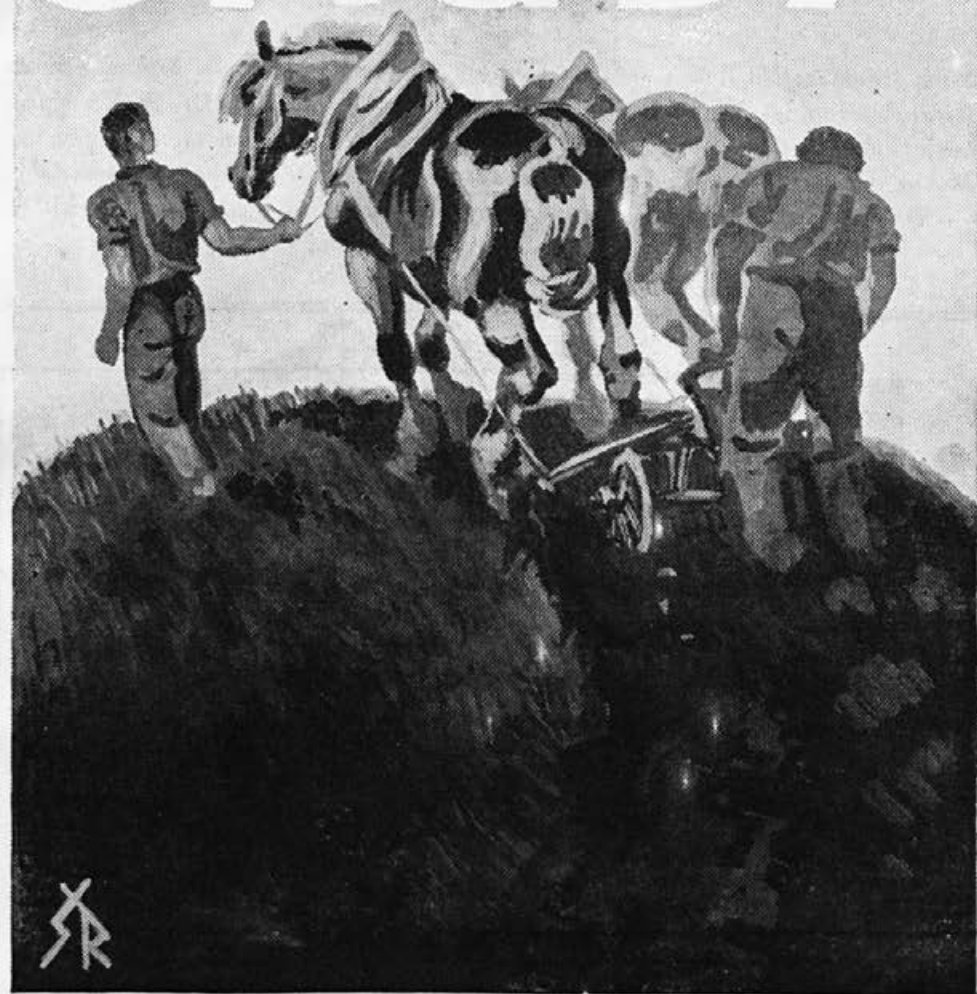

POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI

GRUDA

MESEČNIK
ZA KMETSKO PROSVETO

XIII.

November - December

11.-12.

Mesečnik za kmetijsko prosveto. | Izhaja vsakega 20. v mesecu. | Celoletna naročnina Din 25.—, za člane Društev kmetijskih fantov in deklet Din 20.—; posamezna številka stane Din 3.—. | Urejuje: DOLFE SCHAUER. | Uredništvo ne vrača nenaročenih rokopisov. | Prispevki, recenzijski izvodi in dopisi naj se pošiljajo na naslov urednika, Ljubljana, Tavčarjeva ulica 1 | Upravništvo: Ljubljana, Kolodvorska ul. 7. | Izdaja: Kmetijska tiskovna družba v Ljubljani, r. z. z o. z. (Stanko Tomšič). | Tiska »Tiskarna Slatnar«, družba z o. z. (Vodnik in Knez) v Kamniku.

VSEBINA

Miha Brazdar: Na Božič. — Tine Janhar: Na prvi pogled. — Maksa Samsa: Brezprimerno. — Vinko Bitenc: Božična premišljevanja. — Dr. B. V.: Vprašanje kmetijske prehrane. — Dr. Viktor Maček: Zaščita kmeta v izvršbi. — Maksa Samsa: Širom zemlje. — Ing. Josip Teržan: Odsev zatona stare dobe. — V delu, v trudu, v zmagi zvesta zemlji — žena in dekle. — Zapiski. — Listnica uredništva. — Kazalo.

TISKARNA SLATNAR

DRUŽBA Z O. Z.
KAMNIK

Izvršuje vsa tiskarska dela hitro, lično in po konkurenčnih cenah ● Specijalna dela: trobarvne razglednice in prvovrstni tisk knjig

Kmetovaleci

ne pozabite pognojiti Vaša polja, vinograde, travnike in vrtove z

UMETNIMI GNOJILI

V to svrhu priporočamo:

apneni dušik
apneno sečnino
nitrofoskal-I
nitrofoskal-II
nitrofos

Ta gnojila so posebno učinkovita in se tudi v danšnjih časih dobro izplača

GRUDA

M E S E Č N I K Z A K M E T S K O P R O S V E T O

11.—12.

NOVEMBER-DECEMBER 1936.

XIII.

Miha Brazdar:

Naš božič

*Umira dan in pota vsa
pod sneg so se nam skrila,
povsod je mrak in zvezde ni,
ki k zarji bi vodila.*

*Med hiše se je splazil mraz,
z njim beda gre po vsi —
in bolj ko dan se krči nam,
rasto nam slabi časi.*

*Zakaj je to, odkod je to,
ko nočemo umreti,
saj v sebi nosimo ukaz,
da moramo živeti?!*

*Le kvišku srca in glave,
ker vendar naši žulji
v mraz, sneg in noč tako žare
kot čudežni dragulji.*

*In naše hiše vekomaj
življenja so svetišče,
saj v njih celo sam Človek — Bog
zavetja si poišče.*

*Za vse je v zemlji pisana
od vekomaj postava:
za Bogom zemlji prvi gre,
za njo pa — kmetu slava.*

*Iz kmetskih hiš zato žari
naš božič po vsem svetu
in v mir oznani pesem naj
pravico zemlji, kmetu.*

Na prvi pogled . . .

Tine Janhar

Ne samo kar v oko Te reže

vstran še to, kar vrat nam veže!

Kakor je vse življenje posameznika pestro, tako je ves pisan tudi ostali svet kot celota. Čeprav smo ljudje na prvi pogled tako drug drugemu podobni, smo vendar — če se natančneje proučavamo — vsak svet zase. Saj nista niti dva (med dve milijardi človeških bitij) povsem enaka. Ali je zato tudi čudno, da vlada na svetu toliko najrazličnejših nazorov . . .

Med vsemi temi naziranjmi se precej vidno odraža dvoje skupin; v prvi vidimo ljudi, ki kljub vsej svoji pridnosti venomer tožijo o pomanjkanju časa, dočim spadajo v drugo oni, ki tavajo vsi nesrečni in vedno vzdihujejo radi dolgočasje.

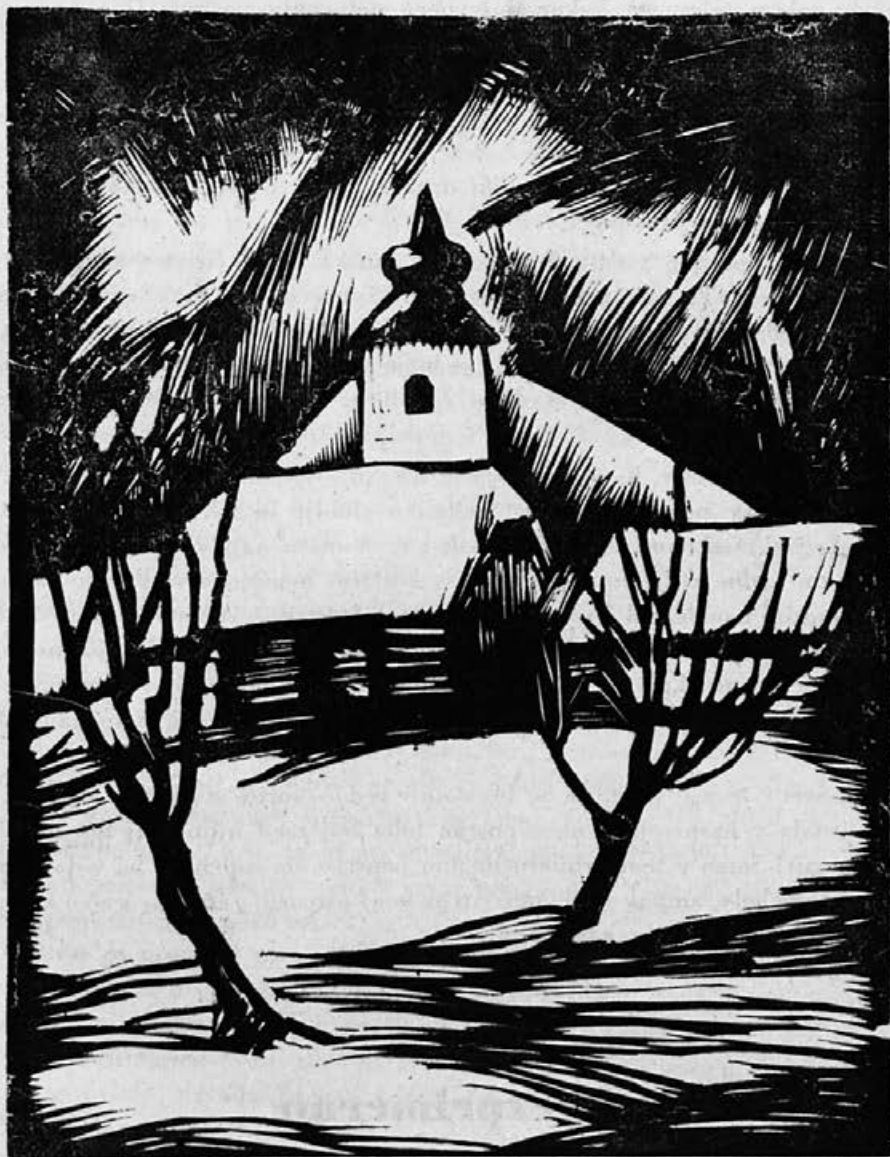
Skoro vsak teoretik bi sodil, da bo prej dolgčas pridnemu, ko vsa dela hitreje dovrši, nasprotno pa bo časa primanjkovalo lenuhu, katerega čas vsekakor preje dohiti kakor pridnega! Nadalje bi neizkušen opazovalec celo sodil, da bo počasnejše vse delo svojega življenja temeljiteje prevdaril in bo imela človeška družba od njega več koristi kakor od nestrpneža, ki — na videz — niti površno nima časa premotriti vseh okoliščin, od katerih zavisi ves njihov uspeh!

Temu pa ni tako! Saj ponajveč od naše volje zavisi, če se hočemo privaditi poleg hitrejšega fizičnega tudi prožnejšega duševnega dela. Zato v življenju neredko srečujemo duševno prožne ljudi, ki so bili v svoji mladosti skrajni počasneži, pa tudi lenuhe, ki so še v svoji šolski ali celo zrelejši dobi obetali postati najaktivnejši člani človeške družbe. Pri vsakem takem vprašanju se pa pojavi prav otipljivo dejstvo, da onim, ki se nahajajo v aktivni skupini, skoro redoma sledi znaten uspeh (napredek) v ožjem (osebnem) kakor širšem (javnem) pogledu, dočim pasivni (počasneži) komaj životarijo in v najboljšem slučaju ob zaključku njihove življenjske poti ne vidimo za njimi ničesar, kar bi služilo v njihov kakor tudi ne v javni prilog, če mu že niso bili več ali manj celo v breme . . .

In kdo od teh dveh ima tudi osebno več užitka od svojega življenja?

Tudi v tem primeru bi na prvi pogled sodili, da ima pač oni več od življenja, ki se prizadeva le toliko, kolikor mu je to nujno potrebno, ves ostali čas pa preživi v popolnem ugodju, dočim oni »neugnanec«, ki telesno kakor duševno skrušen še v snu brodi v novih podvigih in ga še neprespanega vrže na noge že prva jutranja zarja, pač ne pozna ugodnosti življenja.

Kaj pomaga prvemu, če je sicer manj utrujen, ko pa se neprestano dolgočasi in mu je vsak dan cela večnost, med tem ko drugemu (aktivnemu) mine teden, mesec in leto, da niti sam ne ve kdaj! In vsakokrat, ko se dolgočasnejše ozre v svojo preteklost, vidi nešteto ugodnih, a redoma zamujenih prilik in zlasti žalostno dejstvo, da nima ničesar za seboj, kar bi vidno pričalo o osebni

Vas v snegu

ali javni koristi od njegovega življenja (kar vse mu neugodje le še stopnjuje); nasprotno pa »neugnanec« pri vsakem koraku ugotavlja, da že živemu dan za dnem rastejo vidni spomeniki, ki *bolj prepričevalno dokazujejo vrednost njegove dobre volje, kot ves marmor sveta...!*

Kakor v teh dveh primerih, tako bi bila sodba »na prvi pogled« običajno zgrešena pri vsakem koraku našega življenja. Možnost hitrejšega in temelji-

tejšega našega telesnega kakor duševnega delovanja pa ponajveč *zavisi od samovzgoje*; a za samovzgojo je neobhodno potrebna *dobra volja!*

Pomen dobre volje se pač vse premalo uvažuje — tako doma v družini kakor kasneje v šoli! Čeprav nas življenje neprestano prepričuje, da *ljudje s trdno voljo ustvarjajo pravcate čudeže, dočim so ljudje z zlomljenimi nazori v napotje sebi in vsej ostali človeški družbi*, ljudstvo vse to dogajanje motri še vedno samo »na prvi pogled«!

Ni nam posebno v čast, če še danes dan za dnem čujemo zavidljive in otožne vzdihne: »Ta ima pač srečo!« Ali: »Temu je že tako usojeno!« Take žalostne predsodke je treba enkrat za vselej izpodbiti, a istočasno homo takim nesrečnežem že tudi vlili poguma, da se bodo sami skušali dokopati do uspehov in ne da bodo i v nadalje skrušeni čakali na to, kar naj bi jim prinesla namišljena usoda...!

Tudi teh slabičev, ki se zanašajo le na svojo usodo *ne smemo obsojati na prvi pogled!* Le poglejmo zadevo nekoliko globlje in takoj nam bo postalo jasno, da *živi med nami vse polno ljudi z nizkotnimi nagibi, katerim so ljudje brez lastne trdne volje najslajši plen*, s katerim nemoteno zadoščajo lastnim neplemenitim namenom! Vsem tem ljudem sedanje duševno stanje nesrečnežev (bre zlastne volje) docela ugaja, dočim sami prav nič ne dajo na svojo »usodo«; zato ga ne le ne skušajo izboljšati, ampak vsako zboljšanje v tem pogledu dejansko ovirajo in celo onemogočujejo oni, ki so voljni, da pomagajo bližnjemu!

Na svetu je pač tako, da se bo dobro vedno borilo s slabim, modrost je in bo ostala v nasprotju z nevednostjo, toda boj med njimi naj bo dostojen in plemenit! Samo v tem primeru imamo jamstvo, da uspeh ne bo viden samo »na prvi pogled«, ampak da bomo v tem sami *ustvarili resnično srečo*, ki nam je nobena »moda« ne bo zatemnila!

Brezprimerno

Maksa Samsa

*Brezprimerna zloba je ljudi;
vsak skrivaj nad bližnjikom bedi,
da v najmanjšem grehu ga zasači —
bil i velik — svojega potlači*

*Jezikov mnogo, dosti ver,
da vse bi raziskal, preštel?
Strpljivost zlata, zlati mir:
Ves svet bi v slogi se objel! ...*

Vinko Bitenc:

Božična premišljevanja

(Z drugimi besedami: pravljice za odrasle)

1. Mir ljudem na zemlji!

Nekoč je nekje živel revež, ki prav za prav ni bil revež, zakaj imel je lepo hišo, dovolj denarja in zraven še brhko mlado ženico, toda brez otrok.

Ampak revež je bil vendarle v toliko, ker je bil hudo bolan, tako bolan, da še jesti ni mogel kaj prida, kvečjemu malo kurje juhe, kakega piščanca in še kaj imenitnega zraven.

Zelja, krompirja ali žgancev še poduhal ni nikoli, kaj šele da bi jih pokusil. Revež je namreč bolehal na — debelosti.

Tehtal je — nič več in nič manj — kakor natanko sto petdeset kil.

To svojo bolezen je zdravil na ta način, da je dan za dnem presedel na širokem naslonjaču, ki je bil napravljen nalašč zanj.

O izprehodih, o raznih čajih in podobnem še slišati ni hotel in če je nanesla govornica na šport, je postal gospod tako razburjen, da se mu je celo kurja juha uprla.

Ker je bil slučajno delničar neke velike tovarne, mu ni bilo treba skrbeti za svoj in za obstoj svoje družine (razen žene je obsegala družina še hišno, kuharico, psa in mačko), temveč se mu je denar dobessedno v hišo stekal.

Lahko si mislimo, kako srečna bi bila lahko vsa družina, če bi ne bilo te preklicane bolezni v hiši, to se pravi, gospodarjeve debelosti.

Iz te debelosti so namreč izvirale razne nevšečnosti, kakor čemernost, sitnost in še druge podobne lastnosti.

Večkrat so nastajali prepiri med možem in ženo, pa med gospodarjem in služinčadjo, nemalokrat sta bila še pes in mačka deležna gospodove tako imenovane nervoznosti; zategadelj v družini sreča ni bila popolna.

Še najbolj srečen je bil debeli revež in vsi domači o božiču, ker je bila v hiši že od nekdanj navada, da so si takrat drug drugemu voščili:

Mir ljudem na zemlji!

Tedaj se za gotovo niso skregali, a če se je kdo vendarle spozabil, ga je drugi brž opozoril:

Mir ljudem na zemlji!

Nekoč pred božičem se je gospodu sanjalo, da je nedavno shujšal, tako grozovito shujšal, da ni bil več samemu sebi podoben.

Videl se je v dolgi procesiji med samimi sestradanimi, mršavimi ljudmi obojega spola. Počasi, vsi sključeni, z votlimi očmi kakor okostenjaki, so stopali navkreber v neznano smer.

In tedaj se je prikazal angelj, smehljaajoč, rdečeličen in je zapel:

Mir ljudem na zemlji!

Procesija je obstala, okostenjaki so se spogledali in se zarežali:

— Mir? Zdaj ga še nimamo, ampak kmalu ga bomo imeli, saj mu gremo nasproti — večnemu miru. —

In procesija je spet nadaljevala svojo pot.

Samo naš gospod deničar ni bil zadovoljen s tem.

Stopil je iz vrste in protestiral:

»Jaz še nočem večnega miru, o angelj, ker jaz nisem navaden suhec, kakor ti tukaj, temveč sem samo rekonvalescent. Ozdravil sem namreč od čeznaturne debelosti in bi rad še nekaj let zadovoljno živel.«

Angel je odgovoril:

»Saj ti ne branim, gospod. Pojdi in živi, kakor te je volja — in mir ljudem na zemlji!«

Angel je izginil, izginila pa je tudi vsa dolga procesija sestradancev.

Gospod je stal sam sredi ravni. Začutil je, kako se spet debeli — zbudil se je in butnil z glavo ob mizo.

Ob njej je stala žena in jezno motrila svojega moža.

»Čakamo te in čakamo s kosilom, ti pa dremlješ! Jej, vse bo že mrzlo!«

Pokazala je na mizo, ki je bila obložena z izbranimi jedili.

»Mir ljudem na zemlji,« je zamrmral gospod, zgrabil za žlico in pričel jesti.

»Kaj?« se je razhudila zakonska družica.

»To govoriš, ko je vendar še tri dni do božiča?«

Gospod si je pomel oči, se prijel za rejeni trebuh kakor bi se hotel prepričati, če ga še ima in dejal:

»Saj res, samo sanjalo se mi je. Oh, kakšna škoda, ženka, da bom moral še naprej prenašati bolezen.«

Žena je nalašč preslišala tarnanje in odšla.

Na sveti večer je bila vsa družina praznično razpoložena.

Imenitne pijače, izvrstne jedi so bile pripravljene, da o dišečih, na debelo pomazanih poticah niti ne govorim.

Še pes je dobil svoj kolač, a mačka slašcic in lepo svileno pentljo okrog vratu.

Ko je bila vsa družina v ugodno zakurjeni sobi zbrana ob božičnem drevescu, je tedajci zunaj pri vratih pozvonilo.

Hišna je šla odpirat.

»Ubog, razcapan človek prosi miloščine,« je povedala, ko se je vrnila.

»Oh, čisto sem že pozabila na tistega berača,« se je obrnila gospa k možu. »Veš, pred pol ure je pozvonil in prosil vbogajme, pa sem mu rekla, naj počaka, ker si ravno dremal. Ali mu bomo kaj dali?«

»Mir ljudem na zemlji, je odvrnil gospod in lica so se mu zasvetila od tolšče. »Še nocoj ni miru pred berači in potepuhi. Nimam prav nobenega drobiža, vrzi mu ti nekaj par.«

»Odkod bom pa jemala,« se je obregnila žena. »Vse do zadnjega dinarja sem izdala za praznike. Francka, imate vi nemara?«

»Nimam, milostiva,« se je zlagala hišna, ker je bila že vajena tega in posojenega dinarja še nikoli ni dobila nazaj. »Čakajte, povprašam kuharico.«

Tudi kuharica se je izgovorila, da nima.

Začeli so iskati po kotih, po predalih in policah, kje bi se našel kakšen drobiž.

Slenjič je gospa pod nekim papirjem iztaknila novec za pet in dvajset par.

»Že imam. Tu je,« ga je podala možu.

Rodil se je Božji sin ...

In tedaj se je zgodilo nekaj, kar se prej še ni bilo nikoli zgodilo.

Gospod je namreč svečano vzel novec v roko, se trudoma dvignil in odnesel svojo težo iz sobe na hodnik.

Ko je odprl vrata in zagledal pred seboj premraženega, mršavega mladega človeka, se je silno začudil.

»Vi — vi si pa vendar želite — večnega miru« se je spomnil svojih sanj in stopil korak nazaj.

Tujec ga je debelo gledal, skoraj brezizrazne oči so mu čudno zažarele.

»Seveda si ga želim, seveda ...« je zašepetal in sklonil glavo.

»Nate,« mu je pomolil gospod novec za pet in dvajset par in mu ga osebno pustil v roko. »Toda, pomnite: mir ljudem na zemlji!«

Zaloputnil je vrata in v gorkih copatah oddrsal nazaj v sobo.

2. Lov za talenti

Živel je fant, ki je imel to smolo, da so mu dali pri krstu sila nekrščansko ime; imenoval se je namreč Janez Neroda.

Pod slamnato streho se je rodil, tam je doraščal in za vasjo pasel krave. Nekoč se mu je prikazal na paši Spak in se zarezal:

»Janez, iz tebe bo še nekaj velikega postalo. Odpravi se nemudoma v mesto, tam boš nemara srečal pamet. Nič ne odlašaj in pojdi!«

Nato je Spak izginil.

Janezu je bilo komaj šestnajst let, ko se je odločil, da bo šel.

Na zimo, ko paše ni bilo več, je povezal culo, vzел palico in si napolnil žepe s suhimi hruškami.

Potem pa se je odpravil.

Baš okrog božiča je došel v mesto. Snežilo je v tako gostih, cunjastih kosmih kakor bi v oblakih berače trgali.

Janez Neroda je hodil po ulicah, se zanimal za to in za ono, srečaval neznane, imenitno oblečene ljudi, a pameti ni srečal nikoli nikjer.

Zategadelj je že čisto obupal in se je hotel vrniti domov, češ, da jo bo Spaku že zagodel za njegovo norčavost.

Na širokem trgu pred visoko palačo je Janez Neroda tedajci zagledal, kako se tam gnete kopica mladih ljudi.

Vsi sneženi, premočeni, a veselih obrazov, so dvigali glave, krilili z rokami po zraku, se gnetli, prerivali se in kričali.

Janez Neroda je kar zijal na to čudno početje in ni vedel, kaj naj pomeni.

Po dolgem obotavljanju se je skorajžil in vprašal mimoidočega gospoda:

»Kaj pa imajo tamle, gospod?«

Gospod je postal in se začudil:

»Kaj, ti tega še ne veš? Gotovo si tujec, kajne?«

»Z dežele sem,« je odgovoril Janez Neroda in sram ga je oblił.

»Saj se mi je zdelo,« se je smehljal gospod. »No, vidiš, tamle lovijo božična darila, talente, ki padajo iz nebes. Študetje so, deželani, ali nikogar ne poznaš?«

In gospod je že odhitel naprej.

Janez Neroda je gledal in se čudil, čudil.

— Čudovito mesto! — si je mislil in stopil na prag visoke veže, da bi od tam opazoval lov na talente.

Videl je, kako so med snežinkami od časa do časa padali talenti v obliki gumijastih krogelj. Toda le malokateri izmed študentov so imeli srečo; preden je kdo talent ujel, se je že razblinil v nič. Drugim spet se je talent izmuznil iz rok, ko so ga že držali in ga mahoma ni bilo več. Tisti pa, ki so ga z veliko težavo ujeli in obdržali, so hiteli z njim domov, da si ga brž ulijejo v glavo; zakaj bližal se je božič, čas počitnic in treba bo misliti na smuk. Če pa ujameš takle talent, se ti še učiti ni treba; vsa učenost se s talentom vred prelije v možgane.

Vso to strašno gonjo za talenti je gledal Janez Neroda in skoraj žal mu je postalo, da ni študent.

Učen bi bil rad, sila učen, da bi mu ne bilo treba na večne čase pasti živine in garati po polju.

In te zamišljenosti ga nenadoma prebudi udar ob cestni tlak.

Janez Neroda se ozre, pogleda natanko in kaj vidi?

Ob njegovih nogah je ležala pozlačena gumijasta kroglja in na njej je bilo z velikimi črkami napisano: talent za slovenskega kmeta.

Janez ni mogel verjeti svojim očem in je gledal, gledal.

Slednjič se je vendar domislil in se sklonil, da bi pobral talent.

Bilo pa je že prepozno. Talent je izginil kakor kafra.

Hudo žalosten se je Janez Neroda odpravil po ulici dalje in se sam nase hudoval.

— Po pravici sem Janez Neroda! Pobral bi ga bil o pravem času talent, ki se mi je zakotalil pod noge, pa bi bil zdaj nemara najbolj učen človek v deželi. Še za poslanca — kaj za poslanca! — za ministra bi me postavili. Spak je imel prav, ko je dejal, da bom v mestu pamet srečal. Srečal sem jo, a je prijeti nisem znal. —

Pravijo, da se kmetu zato nikoli ne godi Bog ve kako dobro, ker ga je Janez Neroda takrat polomil in se mu boljše tudi zlepa godilo ne bo; zakaj rod Janeza Nerode še ni izumrl in bo mogoče živel še dolga stoletja.

3. *Lipetove jaslice*

Tole se po vsej priliki ni zgodilo pri nas, temveč v deželi tisočerih in tisočerih možnosti — v Daljni deželi.

Poučno in zanimivo pa je vsekako za vsakogar, da kaj izve o junaku te pravljice Li-pe-tavu, ki bi se mu po domače reklo Lipe, zakaj misel, ki jo je Lipe s svojimi jaslicami zanesel v svet, je vse hvale in razmišljanja vredna.

Lipe se je rodil ravno na božični dan.

Mogoče je prav ta okolnost vplivala na to, da se je že kot dojenček živo zanimal za jaslice.

Ob prvi obletnici svojega rojstva se je skobacal na mizo in od tam opazoval jaslice v kotu.

A najbrže mu nič kaj niso bile všeč, kajti mali Lipe se je silno resno držal pri ogledovanju jaslic.

Nekje je staknil zakrivljeno palico, mahnil z njo po jaslicah, da se je slabo pritrjena deska v kotu zamajala in padla z jaslicami vred na tla.

Hlevček z Jezuškom, z voličkom in osličkom, revni pastirčki in ovčice, mah in drevesca — vse, vse je razmetano ležalo po tleh.

Seveda je nebogljenček Lipe dobil za svojo nerodnost plačilo po občutljivem delu telesa, a vse skupaj ni nič pomagalo.

Prihodnji božič se spet prevrnil paslice iz kota in njegovi roditelji so jih poslej morali leto za letom postavjati tako, da jih Lipe tudi s palico ni dosegel.

Ko je Lipe dobil prve hlačke, ni več prevračal jaslje o božiču, temveč si jih je do vseh podrobnosti ogledoval, prestavljal pastirčke, ovijal napol nagega Jezuščka s koščki blaga in zamenjal slamo v njegovem hlevčku z mehko volno.

Potem je Lipe rasel kakor vsak drug otrok, pričel hoditi v šolo in se je zelo pridno učil.

Največje veselje pa je imel vse leto z izdelovanjem jaslje.

Iz vse vasi so o božiču hodili gledat Lipetove jaslje, ki so bile čudo svoje vrste. Predvsem niso bile tako revne, kakor se za jaslje spodobi, ampak naravnost gosposke. Pastirčki so bili komaj še pastirčki, hlevček bolj podoben lepi hišici kakor hlevčku in Jezušček v njem gosposko napravljen otročiček.

Ko je Lipe dorastel, je šel v mesto študirat

Postal je imeniten gospod in učen doktor. A veselja do jaslje ni izgubil niti v velikem mestu, kjer je živel, nego se je zmeraj s tihim domotožjem spominjal domačih jaslje in svojih mladostnih let.

Neumorno je dokončaval svoje nove velikanske jaslje, s katerimi je hotel zbuditi pozornost vse Daljne dežele, če ne vsega sveta.

Namesto običajnega hlevca je napravil Lipe notranjost moderne otroške sobe, kjer je ležal Jezušček na mehki pernici, ves v zlatu in svilenih čipkah. Jožef in Marija, izrezljana skoraj v naravni velkosti, sta bila napravljena v najmodernejši obleke; namesto volička in oslička, ki bi s svojim dihanjem grela Dete, je postavil Lipe v sobo gosposko peč. Pastirji in pastarice, ki so prišli molit novorojenčka, niso bili več to, nego gospodje v frakih in gospe z odličnimi kostumi in kožuhovinastimi plašči. Tudi pašnika in ovac ni bilo več, temveč živahna ulica z avtomobili, tramvaji in urnimi pešci. Angelsko petje nad jasljami pa je nadomeščal radijski zvočnik, iz katerega so donele vesel božične pesmi. Še zvezdo repatico je nadomestil Lipe z aeroplanom, s katerim so prileteli trije Modri počastit novorojenega Odrešenika.

Take so bile Lipetove jaslje. Vse je govorilo o njih, vse mesto, vsa dežela jih je občudovala.

Revni in bogati so jih prihajali gledat. Strmeli so, hvalili, toda pravega navdušenja ni bilo ne pri enih ne pri drugih. Končno se je pripeljala ocenjevalna komisija, sestavljena iz samih visokih gospodov.

Ogledali so si vse natanko, odkimavali in delali stroge obraze.

Potem so imeli sejo in so tam sklenili tole:

Lipetove jaslje so javno pohujšanje za naše mesto. Kdo je še kdaj doživel, da bi se pastarice prelevile v imenitne gospe, pastirji v odlične gospode? In kdo je še videl, da bi se božje Dete, v katerem vemo vsi, da je bilo revno in v hlevčku rojeno, polagalo v moderno sobo na pernice in med svilo? Zato prepovedujemo nadaljno razstavo Lipetovih jaslje in predlagamo, naj se takoj odstranijo iz mesta —

In tako se je tudi zgodilo.

Lipe pa ni bil prav nič razočaran zaradi tega, temveč naravnost — vesel.

V najuglednejšem dnevniku Daljne dežele je priobčil sledečo izjavo:

Hvala vsem, ki ste občudovali moje jaslice. Dosegel sem, kar sem hotel. Zdaj vem to, o čemer sem dvomil, namreč da brez revščine ni bogastva, brez kmeta ni gospode, a brez revnega Odrešenika bi tudi Odrešenika ne bilo. Premišlujte in spoznali boste!

Nato se je Lipe odpeljal v domačo vas in se je tam popolnoma pokmetil. Gosposkih jaslic pa ni postavljaj nikoli več.

Mir ljudem na zemlji...

Vprašanje kmetijske prehrane

V zadnji številki »Grude« smo med »Zapiski« čisto na kratko poročali o treh zanimivih knjigah o prehrani, ki nam jih je poslala informativna sekcija Društva narodov v Ženevi. V knjigah so zbrane razprave odličnih mednarodnih strokovnjakov na polju človeške hrane. Nas še posebej zanimajo radi tega, ker so ti strokovnjaki posvetili veliko pozornost tudi vprašanju prehrane kmetijskega prebivalstva. Kakor smo obljubili v zadnji številki, objavljamo za naše čitatelje iz prve knjige, ki je posvečena »vprašanju prehrane« peto poglavje »o prehrani v poljedelstvu«, iz katerega objavljamo na tem mestu prvi in drugi del.

Dr. B. V.

Ako hočemo proučiti odnošaje med vprašanjem prehrane in poljedelstvom ter posledice, ki bi jih utegnili imeti nova veda o prehrani za poljedelce, moramo upoštevati, da so ob gledanju na svet kot celoto, poljedelski proizvozniki obenem tudi glavni potrošniki hranitvenih produktov. Še celo v Evropi in v državah s tako zvano zapadno civilizacijo se velik del prebivalstva peča s poljedelstvom in v številnih primerih tvori poljedelsko prebivalstvo celo nad polovico skupnega prebivalstva.

Spričo tega nujno sledi, da je prospah poljedelcev, kmetov in kmetijskih delavcev bistveni činitelj sleherne politike, ki stremi po izboljšanju prehrane.

Na drugi strani pa je treba upoštevati, da tvorijo države, ki izvažajo poljedelske produkte, in poljedelske skupine drugih držav eno izmed glavnih tržišč za industrijske proizvode. *Kriza v poljedelstvu povzroča brezposelnost v industriji. Režim prehrane se ne more izboljšati, temveč kvečjemu le poslabšati, ako se politika ne potruži, da bi poljedelstvu zagotovila gospodarsko zdrav položaj.*

Preden se dotaknemo vpliva, ki ga utegne imeti razvoj prehrane na življenje in usodo poljedelcev, je potemtakem potrebno najprej ugotoviti, *da niso tisti, ki živijo od produktov zemlje, nujno izven nevarnosti pomanjkljive prehrane.*

Stari rek, da »kmet ni nikoli brez kruha«, danes ne drži več, kakor to dokazuje skoro obupen položaj velikih kmetijskih mas, ki se — posebno v vzhodni Evropi — lahko preskrbe s hranitvenimi proizvodi samo za del leta, ali pa pridelujejo živež za prodajo in ne za lastno uporabo. Ti poljedelci so bili od nekdanj prisiljeni kupovati od drugih ves ostali potrebni del svoje prehrane. To pa so mogli storiti le tedaj, dokler so dohodki njihovih prodaj ali njihovih malih obrti bili še na dostojni višini.

Revščina poljedelskega prebivalstva se je seveda občutno povečala zaradi splošne krize, kar velja tako za razmeroma bogate, kakor razmeroma revne države. Danes je položaj v tem pogledu tak, da že samo dejstvo prehrane — da ne govorimo o pravilni prehrani — često povzroča prave probleme. To stanje, ki traja že nekaj let, vpliva seveda porazno na splošno zdravstveno

stanje, posebej pa še na zdravje in rast otrok. Za primer lahko navedemo tu dve tako različni državi, kakor sta Jugoslavija in Združene države Severne Amerike.

Jugoslavija je sestavljena iz pokrajin, ki ne le proizvajajo vsa potrebna živila, temveč jih precejšnjo množino tudi izvažajo, in pokrajin, katerih rastlinska produkcija je nezadostna (posebno produkcija žita) in ki se vzdržuje le z rejo živine slabše kvalitete ali pa z gojitvijo različnih izvoznih proizvodov, kakor tobaka, vina, lesa, zdravnih zelišč itd. To so tako zvane »pasivne« pokrajine, katerih večina prebivalstva je v pogledu prehrane na slabem predvsem zaradi zmanjšanja kupne moči, kar je treba seveda pripisati zmanjšanju vrednosti izvoza.

To stanje traja že dolgo, toda nekoč je prebivalstvo samo lahko boljšalo svoj položaj z izseljevanjem. Izseljenci so pomagali svojim družinam doma in jim pošiljali iz tujine denar. Pred letom 1929. so te pošiljatve znašale okoli eno milijardo na leto in večji del tega denarja je bil namenjen v najrevnejše kraje. Od tedaj pa se je ta vsota, poslana iz tujine, zmanjšala na približno 120 milijonov letno. To dejstvo, združeno z ustavitvijo izseljevanja, je močno prizadelo te pokrajine, zlasti v pogledu prehrane. (V tretji knjigi je posvečeno problemu prehrane v Jugoslaviji posebno poglavje, ki ga bomo zaradi zanimivih ugotovitev, ki se v njem nahajajo, objavili v eni izmed prihodnjih števil. (Opomba prevajalca.)

Če se sedaj ozremo na *Združene države Severne Amerike*, katerih pogoji so v otipljivem nasprotju z onimi v Jugoslaviji, naletimo vendarle na približno isti položaj, kakor nam to dokazujejo navedbe ameriškega urada »Federal Emergency Relief Administration« (urad državne pomoči).

Proučevanja, podvzeta tamkaj v februarju 1935 v devetih velikih poljedelskih pokrajinah, so dokazala ogromne razlike med posameznimi pokrajinami in prikazala vse težave položaja, ki so deloma prehodnega, deloma trajnega značaja. V nekaterih predelih so posebno občutljive posledice suše. Stalna suša v neobrašeni pokrajini tako zvanih »Jezernih držav« je prisilila skoro 40 % kmetijskih družin, da so zaprosile za podporo. Od skupnih 5,200.000 družin, ki so v februarju 1935 uživale podporo zaradi krize v smislu splošnega načrta o pomoči, se smatra, da odpade približno 1,900.000, t. j. 36 % na družine v poljedelskih pokrajinah in 188.000 ali 4 % na mesta z 2.500 do 5.000 prebivalcev.

To veliko revščino, ki je po drugi strani sama spet ovirala povratek v normalen razvoj mednarodne trgovine, je treba v glavnem pripisati katastrofalnemu padcu cen poljedelskih proizvodov. Kriza v poljedelstvu in kriza mednarodne trgovine se namreč pojavljata v medsebojni odvisnosti. Bistveno pri poskusih za povečanje kupne moči poljedelcev je povečanje povpraševanj in dvig cen.

Ob pojavu splošne krize, ki je tako živo prizadela poljedelstvo, so skoro vse vlade podvzele posebne mere, da bi zaščitile svoje poljedelce pred posledicami krize.

dicami padca cen in povečanja dolgov, ki so se spet zvišali le zaradi padca cen. Žal pa so nekatere izmed teh mer ustavile normalni obtok izmenjav in tako še povečale težkoče, ki se jih je hotelo preprečiti ali odstraniti.

Razvoj prehrane in poljedelska proizvodnja

Proučiti je bilo treba predvsem vprašanje presežka proizvodne sposobnosti, ki prav sedaj v tolikšni meri zavira delavnost nekaterih panog poljedelstva v večini držav, in pa vprašanje presežkov nekaterih poljedelskih proizvodov na tržišču. Ni dvoma, da je to vprašanje zelo zanimivo. Vendar pa bi samo odprava ali zmanjšanje teh presežkov ne mogla potisniti v ozadje zanimanja za vprašanje, kakšnega pomena je za poljedelstvo razširjanje nekaterih najboljših navad v prehrani. Dočim je vprašanje presežkov neposredno vezano na krizo konzuma (uporabe) in zato več ali manj slučajno, utegne imeti še večji pomen vprašanje globokih in trajnih vplivov razvoja prehrane na samo strukturo (sestavo) poljedelstva, posebno v onih državah, katerih gospodarstvo kaže značilnosti, ki jih navadno srečujemo v zapadni Evropi.

Komisija Društva narodov, ki se je pečala z vprašanjem prehrane, je zbrala podatke, ki jasno kažejo, da obstoje celo v zapadni Evropi in v Združenih državah najboljši pogoji za povečanje konzuma (uporabe) mnogih hranil in da bi bilo v svetu, gledanem kot celoti, povečanje konzuma vseh hranilnih proizvodov neobhodno potrebno. To dokazujejo tudi podatki Mednarodnega urada dela. Je torej izven vsakega dvoma, da pravilno pojmovani interes držav ne zahteva zmanjšanje poljedelske proizvodnje, temveč iskanje sredstev, ki naj bi dovolila spraviti v sklad resnične potrebe vsake države glede zaščitnih hranil s sposobnostjo poljedelstva, da samo proizvajajo, kar je za zdravje potrebno. Umna politika prehrane bi vplivala na poljedelstvo zelo ugodno. Za primer hočemo navesti nekaj takih ugodnih vplivov.

Higijeniki so prišli do zaključka, da bi bilo mogoče doseči v državah z zapadno civilizacijo zaželjeno stopnjo moči in zdravja le tedaj, ako bi vsi sloji prebivalstva — z otroci in mladeniči na čelu — mogli redno konsumirati določene količine tako zvanih »zaščitnih hranil«. Mleko in sveža zelenjava se skoro vedno proizvajajo in prodajajo na licu mesta ali vsaj v razmeroma omejenem okolišju; isto lahko deloma rečemo o sadju ter o delu mlečnih izdelkov, o jaci in svežem mesu. To pa so glavna »zaščitna hranila«, ki dajejo človeku primerno odpornost in mu utrjujejo zdravje. Povečanemu povpraševanju po teh jestvinalah bi najbrž zadostila že domača poljedelska proizvodnja. V zameno pa bi se najbrž morale zatekati države v neprimerno večji meri k mednarodni in tudi medcelinski izmenjavi, ako ki hotele zadostiti povpraševanju po nekaterih drugih proizvodih, kakor žitu, sladkorju in zmrznjenemu mesu.

Razen tega bi povečan konsum zaščitnih hranil, ki smo jih zgoraj navedli, čudovito odgovaljal značilni sestavi poljedelstva v državah z mešanim gospodarstvom, kjer tvorijo kmetško prebivalstvo mali posestniki in mali obdelo-

valci zemlje, kar ni ugoden pogoj za enosmerno proizvodnjo velikih količin nekaterih pridelkov (pšenice, koruze itd.), kakor to neprimerno bolj odgovarja državam v vzhodnem pasu in onkraj morja. Primerno pa je mešano gospodarstvo za *raznovrstno* proizvodnjo, ki še najbolj odgovarja zdravstvenim zahtevam moderne prehrane.

Povečana uporaba zaščitnih hranil bi torej utegnila imeti za posledico velike spremembe v poljedelski proizvodnji držav z zapadno civilizacijo, kar bi bilo kmetškemu življu v teh državah samo v korist.

Matija Gubec

Ljudje

Maksa Samsa

*Ljudje so zastave po vetru,
ki kaže zdaj k Pavlu, zdaj k Petru;
rečeno resnici na ljubo:
nikoli na svojo izgubo ...*

Zaščita kmeta v izvršbi

Dr. Viktor Maček

V gospodarskem življenju nastajajo iz vzajemnih poslov različni dolgovi (obveznosti), radi katerih je ena stranka upnik, druga pa dolžnik. Dokler dolžnik lepo po dogovoru svoje dolgove poravnava, toliko časa se država v take odnošaje ne vtika. Če pa pride do tega, da dolžnik svojih obveznosti ne izpolni, nudi državna oblast vsakemu državljanu svojo pomoč, da zgrda pride do svojih pravic. Nihče namreč ne sme svoje pravice sam uveljavljati, ker je to celo po zakonu prepovedano in kaznivo. Kdor se namreč naplačuje za svojo terjatev proti volji dolžnika, ta mora uporabiti večjo ali manjšo silo, katera pa je pridržana v pravno urejeni državi edino le državnim oblastem sami. Tako bi bil n. pr. kazniv gostilničar, h kateremu bi prišel po pijačo tak gost, ki je bil že od prej dolžan, pa bi gostilničar proti volji gosta iz danega denarja poravnal tudi stari zapitek, čeprav mu je gost hotel plačati samo novega.

Izterjevanje s pomočjo države je urejeno v posebnem zakonu, v izvršilnem postopku. Tako izterjevanje se naziva izvršba, možno pa je le šele po tem, ko državna oblast izda odločbo, da je nekdo drugemu po obstoječih zakonih dolžan.

Namen izvršbe je torej pomagati upniku do pravičnega plačila. Vendar pa zakon pri tem načeloma ne gre do skrajnih mej, t. j. tako daleč, da bi moral biti dolg poravnán, če bi bil tudi radi tega dolžnik gospodarsko uničen. V takem primeru bi bil ogrožen obstoj dolžnika in njegove rodbine, ki bi padli v breme javnosti in države in bi bili vrženi iz gospodarskega reda v državi.

Škoda, ki bi radi tega nastala, bi potem takem zadela prav tako javnost, kakor tudi prizadetega dolžnika. Ta škoda pa je nedvomno večja, kakor je korist upnika, ki mora po drugi strani brez te skrajne izvršbe izgubiti svojo terjatev. Zato gre zakon s stališča, da bo upnik mogoč verjetno gospodarsko živeti tudi še brez te terjatve in postavlja gotove omejitve izvršbe, preko katerih upnik ne sme posegati s pomočjo države v premoženje dolžnika.

Gospodarski ustroj posameznega državljana se razlikuje po tem, v kakšnem poklicu pridobiva nekdo sredstva za svoje preživljanje.

Delavec, nameščeneec in državni uradnik živita od tedenske ali mesečne plače. Trгоvec živi od dobička iz prodaje blaga. Obrtnik se preživlja iz dobička, ki mu preostane ko proda svoje izdelke. Kmeta pa živita zemlja in njegovo delo, t. j. dobiček, ki mu ostane po odprodaji zemljiških pridelkov.

Zato pomeni sodna zaplemba plače v celoti gospodarsko uničenje za nameščence in delavca, sodna razprodaja blaga in inventarja gospodarsko smrt za trgovca, dražba obrtnega orodja in inventarja delavnice uničenje obrtnika, sodna prodaja posestva, poljskega orodja in domače živine pa gospodarski konec za kmeta.

Pri nas velja sedaj v glavnem še vedno zakon, ki je bil o izvršbi izdan še v Avstriji. Imamo pa proglašen že nov skupen jugoslovanski zakon o izvršbi, ki

pa v veljavo še ni stopil, ker imajo druge pokrajine naše države popolnoma drugačne predpise o izvršbi in je treba njihovo sodstvo polagoma prilagoditi novemu zakonu. Zakonodajci vseh pokrajin pa vseeno že danes poznajo predpise, katerih cilj je preprečiti gospodarsko uničenje vsled izvršbe vsaj za nekatere od naštetih stanov.

Tako se sme po pri nas veljavnih predpisih uslužbencu zarubiti plača redoma samo do ene tretjine, in mu torej ostaneta za preživljanje še vedno dve tretjini. Obrtniku in trgovcu, če ni veletrgovec, upnik ne more s pomočjo sodišča prodati orodja in inventarja delavnice, ker se šteje to orodje kot pritiklina njegove obrtnega obrata. Omejena je prisilna uprava, v kateri država postavi mesto dolžnika, ki mu vzame vso oblast v njegovem obratu sodno zaupno osebo prisilnega upravnika, ki vodi obrat in pobira dobiček, ter ga izroča sodišču za upnika. Take prisilne uprave po zakonu sodišča ne dovoli zoper obrtnika, ki dela sam ali z največ štirimi pomožnimi močmi v svojem obratu. Tako je obrtnik za svoj obstoj zavarovan, če obratuje v malem, ker dražba njegovega orodja ni dopustna, prisilna uprava pa tudi ne.

Gotovo omejitve izvršbe pozna izvršilni zakon tudi za kmeta. Te omejitve vsebuje § 209 skupnega jugoslovanskega zakona o izvršbi, katero določilo je bilo izjemoma z nekaterimi drugimi uveljavljeno ob priliki prvega zakona o zaščiti kmetov. Omejitve tega določila pa se nanašajo samo na kmetove premičnine. Kmetu se ne sme po tem zakonu zarubiti in prodati: en plug, ena brana, en voz, ena motika, ena sekira, en kramp, ena kosa, dva vola ali bivola, dva vprežna konja ali osla, krava s teletom do enega leta, deset ovac, ali pet svinj, ali pet koz, in toliko hrane in stelje, kolikor jo je do nove letine potrebno za prehranitev družine in živali.

Že ta določba sama je očitno pomanjkljiva. Ni skoraj kmeta, ki ne bi imel še enega člana v družini bodisi ženo, bodisi otroka sposobnega že za delo na polju, bodisi hlapca ali deklo. Zakon pa povsod izvzema od izvršbe le po eno orodje, tako da bi kmet v tej skrajni sili bil prisiljen delati s preostalim mu kosom poljskega orodja, drugi član rodbine pa bi bil prisiljen na brezdelje. Pravilno bi se moral zakon glasiti tako, da od ročnega orodja ostane toliko kosov vsake vrste, kolikor je za poljsko delo sposobnih oseb pri hiši. Prav tako bi bilo pri številu krav določiti ali ima kmet rodbino z nedoraslimi otroci ali je brez nje, ker bi bilo v prvem slučaju treba zavarovati vsaj mleko, ki ga pa zgolj ena krava ne daje vedno v zadostni množini.

Učinek kmetove zaščite ima tudi ona odredba v zakonu, ki določa, da se pritiklina kmečkega posestva ne sme posebej zarubiti in prodati ločeno, kakor posestvo samo. Pod pritiklino razumejo sodišča po zakonitem predpisu toliko poljskega orodja in živali, kolikor je tega potrebno za redno obdelovanje posestva. Pri srednje velikem posestvu (60 oralov) spada semkaj najmanj dvoje krav, dva vola, dva voza, pet prašičev, ter po več kosov vsake vrste poljskega orodja. Ta predpis je torej vsekakor ugodnejši, kakor oni, ki določa, kaj se kmetu ne sme zarubiti.

Vendar pa je v zakonu še vedno velika praznina glede bistvenega dela kmetovega premoženja in njegove osnovne podlage, t. j. glede zemlje. Posestvo se sme po sedanjih predpisih kmetu prodati brez nadaljnega, čim to upnik zahteva, da svoje pravomočno mu dosojene terjatve, ki bodisi presega dinarjev 1000.— ali za katero ni dobil poplačila iz premičnin, če je terjatve manj kot Din 1000.—.

S prodajo posestva pa so kmetu izpodmaknjena tla njegovega nadaljnega gospodarskega obstoja. Zato bi se morala naša javnost zavzeti za to, da se izvršilni zakon, ki je sicer že izdan pa še ne v veljavi, dopolni tako, da kmetu ne bi bilo možno nikdar prodati določene površine rodne zemlje, katero bi bilo odmeriti skladno s pokrajinskimi razmerami.

V kolikor bi bila povečana s tem nevarnost za upnike, da bi njihove terjatve postale napram kmetom v skrajni sili neizterljive, v toliko bi se povečala opreznost trgovcev, obrtnikov in drugih dobaviteljev za kreditiranje kmetu, kar gotovo ne bi škodilo v današnjih časih lahkomišelnega kreditiranja in zadolževanja na vseh straneh. Kmetov gospodarski položaj pa bi bil zavarovan tako, kakor je že več kot pol stoletja zavarovan obrtnik in uslužbenec. S tako odredbo zakonodaja ne bi torej nikomur napravila krivice, temveč bi le na polju izvršbe popravila krivico, ki se že tolika desetletja dogaja kmečkemu stanu. Zatorej naj postane kmetova zaščita v izvršbi geslo onih javnih krogov, ki se bore za interes kmečkega stanu.

Širom zemlje

Maksa Samsa

*Širom zemlje je krivice mrak —
prednjo je pravičnik vsak bedak!
O, ne klanjaj njenim se malikom,
dvigni človek se, zaori s krikom:
Prišel čas je — konec tvoji vladi —
umakni se pravici večno mladi.*

Odsev zatona stare dobe

Ing. Josip Teržan

Mesta so že dolgo pred svetovno vojno preživljala boj ljudstva z nadoblastniki, zvanimi »gospoda«, ki so bili nositelji zadnjih odtenkov vlastodržcev fevdalistične srednjeveške vladajoče klike. Ker so mesta središča narodne kulture in civilizacije, je ta boj zavzemal sicer krute in brezobzirne oblike, toda obramba ljudstva je bila v mestih mnogo lažja kot je na deželi. Veliko število organiziranega ljudstva, pod vodstvom sposobnih idealnih in požrtvovalnih mož, je izvojevalo boj osvoboditve izpod jarma fevdalistično-kapitalistične »gospode« mnogo lažje, kot bije ta boj še danes kmečko-delavsko ljudstvo na podeželju. Neorganizirano, razpršeno na obširnem polju, zatopljeno v vsakdanje težko delo v blatu in znoju, čestokrat brez prosvetljenih, požrtvovalnih in energičnih voditeljev, nima podeželsko ljudstvo one udarne sile, kot jo ima ljudstvo, združeno na malem prostoru v mestih.

Ta razlika družabnega življenja med mestom in vasjo je vzrok, da kulturne gospodarske in socialne reforme prodrejo na podeželje mnogo kasneje, ko v mestih. Graščakom, veleposestnikom, vaškim kapitalistom, podjetnikom, trgovcem in zelenošem so obširna ravan, valovito hribovje, raztresenost prebivalcev v oddaljenih seliščih, neorganiziranost delovnega ljudstva, nizki življenjski standard prebivalstva, da z lahkoto obvladajo podeželsko ljudstvo. K temu se pridružijo še dobre zveze vaških mogočnikov, ki jih imajo v mestu z gospodarskimi, denarnimi in oblastvenimi krogi.

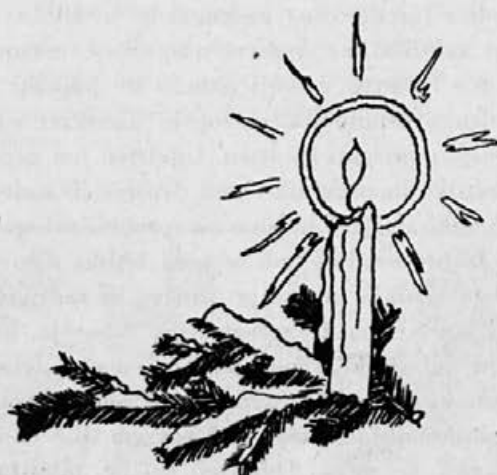
Ko je v vasi nastalo prebujanje ljudskih mas, ko so začeli narodni buditelji ustanavljati razne kulturne, prosvetne, gospodarske in zadržne organizacije, srečamo pogostokrat zopet iste mogočnike na prvih mestih teh novodobnih organizacij, ki so po svojih ustanoviteljih imele nalogo osamosvojiti podeželsko ljudstvo izpod jarma »gospode«. Kot bolj načitani, so podeželski magnati, podjetniki in trgovci, veleposestniki in kapitalisti, takoj uvideli veliko nevarnost, ki za nje predstavlja kreditna zadruga, ki jo ljudstvo želi ustanoviti v svoji vasi. Z vsemi zakulisnimi sredstvi nasprotuje ustanovitve kreditne ali prosvetne zadruge. Ko ljudstvo v svoji nameri ne popusti in je že vsakomur jasno, da se bo zadruga ustanovila, nastopijo naenkrat vaški mogočniki kot narodni možje in želijo pomagati ljudstvu. Ljudstvo jim zopet verjame. Pustijo se izvoliti za predsednike in načelnike vseh društev in zadrug v občini. Tako! Sedaj vladajo pod krinko dalje. Ljudstvo ne sprevidi takoj, da ti možje, včeraj še njihovi prikriti izkoriščevalci, tudi v novi obliki niso postali njih pravi prijatelji. Leta in leta vladajo in vodijo društva in zadruge, na videz v polno zadovoljstvo vseh. Ljudstvo pa že spregleduje, zabavlja, kritizira, hoče vreči svoje predsednike in odbornike. Toda kako? Vsi so odvisni od podjetnikov, trgovcev, od zadruge, ki jo vodijo ravno isti. Pred volitvami dajo oblastniki vedeti svojim podložnikom, da morajo biti povsem tiho in voliti njih, oziroma to, kar bodo predlagali. Če ne... Odpoved službe, takojšnja vrnitev kredita,

takojšnja izpraznitev stanovanja, ovadbe, denuncijantstvo, zapori... To so vsakdanje posledice za one, ki so se začutili enakopravnim v smislu svobode in kulture dvajsetega stoletja. Ti posamezniki se morajo prav pogosto prepričati, da po Gregorijanskem koledarju sicer res pišemo n. pr. leto 1936., da pa smo na podeželju še vedno v srednjem veku — sužnji vaške »gospode«, ki ima denar.

Da denar! Baš v današnji splošni gospodarski krizi igra denar še mnogo večjo važnost kot kdaj poprej! Zato ker ga ni in ga imajo samo še nekateri. Ko bi imele naše kreditne zadruga dovolj denarja na razpolago in bi naše zadruga bile v vseh primerih v rokah res pravih in idealnih mož, ki so sposobni ločiti zadružništvo in gospodarstvo od dnevne politike, bi lahko kreditno zadružništvo v današnjih časih pomagalo več kot kdaj poprej pri osvoboditvi našega kmeta, delavca, malega obrtnika in javnega nameščenca izpod nadoblasti privatnega kapitalizma.

Zadružništvo kot takšno bi moralo postati v današnjih težkih časih ona autoriteta, ki bi ga široke plasti naroda priznale kot »vodjo«, ki kaže pot iz sedanjega razsula k boljšim in srečnejšim gospodarskim, kulturnim in socialnim razmeram. Zadružništvo je še edina autoriteta, ki mu razjedajoči duh časa ni skratil veljave in ugleda. S čisto, pravično, požrtvovalno, objektivno, dosledno in neustrašeno voljo in delom vseh zadružnih delavcev se lahko ustvari takšna vera v zadružništvo, da bi naš novi kmečko-demokratski duh sprejel za svojega voditelja zadružno ideologijo, istotako kot so drugi narodi sprejeli za svojega voditelja druge ideologije, kot so: diktatura, fašizem, hitlerizem, leninizem itd.

Iz dosedanjega gospodarskega sistema je pri nas mogoč prehod edino v zadružništvo, ker je to edina gospodarsko-socialna oblika, v katero lahko stopimo potom evolucije v splošno zadovoljstvo večine celokupnega naroda.

V delu, v trudu, v zmagi zvesta zemlji — žena in deklé

KMETSKA DEKLETA STOPAJO NA PLAN!

Tudi me žene in dekleta prav trpko občutimo gospodarsko krizo. To nas je prisililo, da smo začele razmišljati, kako naj rešimo svoje domače ognjišče, kako naj sebi in otrokom priborimo lepše življenje. Mnogo se nas je združilo v naši organizaciji, ker nas je življenje naučilo, da bomo le v skupnem delu nekaj dosegle.

V Ljubljani smo preuredile delovanje Ženskega odseka Zveze kmetijskih fantov in deklet. Poskrbele bomo, da bo postal gibčnejši in živahniji. Ves mora biti v službi napredka naše vasi. Zdaj, ko živimo v mestu, še jasneje vidimo težko življenje, ki ga živimo doma na vasi. In še bolj živo smo občutile potrebo po čim ožji povezanosti z dekleti in ženami vseh slovenskih vasi. Same si moramo olajšati življenje, ne smemo čakati drugih.

Napravile smo načrt delovanja Ženskega odseka Zveze z željo, da bi nas združeval in bodril v delu. Ustanovile smo 5 odsekov.

Oddelek za gospodinjstvo bo skrbel, da bodo društva lahko prirejala praktične tečaje za vse, kar zanima kmetško gospodinjstvo. Prirejale bomo potrebna predavanja, kjer pa to ne bo mogoče, bodo dobile tovarišice knjige.

Namen zdravstvenega odseka je, da prodre snaga in red v sleherni dom na vasi. Higijenske razstave, knjige, predavanje n. pr. o negi dojenčka, higijeni žene, prehrani otroka itd. bodo podučevale, kako naj živi žena, dekle, mati in otrok, da bo njihovo zdravje čim krepkejšo.

Oddelek za ročna dela bo skrbel, da bodo tovarišice po društvih dobivale čim več lepih vzorcev za okras kmetijskega doma. V »Grudi« bodo priloge lepih praktičnih oblek z nasveti, kako si jih najceneje in najhitreje nabaviš.

Ustanovile smo tudi *oddelek za tisk in propagando*. V »Grudi« imamo svoj kotiček. Tu se naj zbirajo naše želje in zahteve. Kotiček naj bo ogledalo vsega našega delovanja, tu bomo zvedele za uspehe in neuspehe vseh naših tovarišic.

Kako bomo povečale število članic, kako bomo organizirale naše prireditve, kako se

bomo zblížale s soslednjimi društvi itd., bomo razmišljale same, pomagal pa bo *propagandni oddelek*.

Veliko važnost polagamo tudi *organizacijskemu oddelku*. V to področje spada skrb za ustanavljanje Ženskih odsekov pri naših društvih, pododborih in okrožjih. Prav tako pa tudi poživitev tistih, ki ne vršijo svojega dela tako, kot je našim dekletom potrebno. Sem spadajo tudi druge stvari in sicer pripravljati razne prireditve in tečaje, ki bodo služili vsestranski izpopolnitvi slovenskega kmetijskega dekleta. Z nasveti in raznimi pripomočki bo lajšal odsek delo našim tovarišicam pri društvenem udejstvovanju. Naš cilj moramo doseči! Enostaven je, vendar globok in pomemben. Naša dekleta ne smejo biti samo sužnje dela in težkih razmer, temveč nje je treba dvigniti in usposobiti, da se bodo znale in mogle tudi po drugi strani okoriščati z vsem, kar je namenjeno človeštvu za pravičnejše in znosnejše življenje.

Z veseljem smo začele delo, napravile smo velike načrte. Od nas tu in od vas vseh je odvisno, koliko teh načrtov bomo izpolnile.

SLOVENSKA KMETSKA DEKLETA NA DELU ZA NAŠO VAS

V zadnji dobi se povsod pri naših društvih ustanavljajo Ženski odseki. Tovarišice čutijo, da si le v tesni povezanosti in v delokrogu, namenjenem le njim, lahko pridobijo manjkajoče znanje, izpopolnijo vzgojo in se s tem tudi osamosvojijo. Ovrženo je za vedno nazoranje, da kmetijski ženi in dekletu ni potrebna izobrazba in izpopolnitev, ter postavilo nasprotno načelo, da je ravno njej to v največji meri potrebno. Ona sama je spoznala, da bo nekoč dobra življenjska družica le tedaj, če bo svojemu možu lahko pomagala pri gospodarstvu ne le s telesno močjo, temveč mu bo lahko stala ob strani tudi s svojim razumom. Spoznala je nadalje, da bo s svojo zdravo samovzgojo lahko najboljša mati svojim otrokom, ki jih bo sama vodila po pravi poti v življenje.

Vse to delo je že pričeto med kmetijskimi dekleti kot bodočimi gospodinjami, ženami

in materami. Za vse to delo so ustanovljeni naši Ženski odseki, ki stremijo v vseh podrobnostih samo za tem, da dajo domu pametno gospodinjjo, možu razumno ženo, ter otrokom skrbno mater in s tem ustvarijo boljše bodočnost kmetškemu človeku sploh.

*

Donačka gora: Tudi tu je bil ustanovljen Ženski odsek našega društva z načelnico tov. *Lojzko Kojčevo*. Ves delovni načrt, ki so si ga tovarišice določile za zimsko dobo in to: prireditve posebnega tečaja, tedenske sestanke s predavanji ali debatnimi večeri, družabne večere, pevske vaje itd. je dokaz, da uspeh radi velike volje do dela in neomahljive moči naših deklet ne bo izostal.

Trnovlje: Prav tako je bil na izrednem občnem zboru društva ustanovljen Ženski odsek, ki mu načeljuje tov. *Anica Stepišnik*. Tudi ta odsek si je že napravil načrt svojega dela za zimsko dobo: dela na kulturnem, socialnem in prav tako tudi na gospodarskem polju. Saj ima kmetško dekle in žena najožji in najposrednejši stik z živo naravo in življenjskim žitjem. Zato je vsako najmanjše njeno delo, že delo za družbo — skupnost. Prav zato pa je vsak, tudi najmanjši del našega delovnega načrta prežet z mislijo za nas, potomce in za našo zemljo.

*

Za načelnico Ženskega odseka Zveze kmet-skih fantov in deklet v Ljubljani je bila izvoljena tov. Tilka Zabretova iz Most pri Komendi, za podnačelnico pa tov. Lojzka Jarnovičeva iz Dramelj pri Celju. Čestitamo in jima želimo pri delu za dvig naše vasi mnogo uspehov!

ZA KUHINJO

Za Božič prinašamo nekaj receptov peciva, ki je poceni, a vendar prav dobro. Pri pečenju peciva pa nam dela navadno veliko preglavice pekač, če ni dobro in pravilno namazan, ter pečica, če je prevroča in se nam radi tega pecivo spodaj zažge. Zato v prvi vrsti par nasvetov in pojasnil, kako se pekač namasti.

Za mazanje pekača je najboljše, če si preskrbiš kos voska ali slanine. Pekač, ki mora biti dobro očiščen in suh, malo segrej na štedilniku, nato ga drgni, oziroma namaži z voskom; imej ga pa še vedno na toplem, vzemi

bel, čist in tenak papir ter povleči z njim po pekaču sem in tja. S papirjem boš lepo enakomerno razdelila maščobo tako, da bo pekač povsod enako namazan, kar je velike važnosti. Če je potrebno, da pekač potreseš še z moko, jo potresi precej, pekač dvigni s štedilnika, ga nagni na levo in desno, da se moka enakomerno prime, nato pa s pekačem navpično udari ob mizo, da vsa moka, ki je odveč, pade na mizo. Tako boš dobila enakomerno namazan pekač. Navadno pa se tako maže pekač za pecivo, ki je napravljeno iz testa in ki je v njem že kaka maščoba (surovo maslo ali pa mast) ter se radi tega ne potrebuje za pečenje veliko maščobe, ker se ista pri pečenju v mali množini že sama izceja iz peciva. Pri onem pecivu, ki pa je napravljeno brez masti — kakor različne rezine, torte, potice itd. — pa moraš pekač mazati z mastjo. Tudi tu si pekač (ali model) malo segrej, mast z nožem enakomerno razvleči, tako da bo pekač tudi v vseh kotih in oglih namazan. — Stvari, ki jih pečemo v celem, pa so se nam med pečenjem na pekač prijelo, poizkusimo z nožem na lahko odločiti; če pa to ne gre, pustimo, da se malo ohladijo, nato pa obrnemo pekač narobe na mizo, ter damo na zunanjo stran pekača mokro krpo; tako se pekač hitro ohladi in pecivo odstopi.

Če pa nam pečica žge, podložimo par koncev strešne opeke, tako da je pekač ali posoda malo višje, ter se nam bo tako zgoraj in spodaj lepo rumeno zapekla. Nikakor pa ne smemo podložiti cele opeke, ker potem pride toplota prepočasi do posode.

Krhke prestice: Rabiš: 21 dkg moke, 14 dkg surovega masla, 7 dkg sladkorja v prahu, 2 rumenjaka in 1 celo jajce, ter 5 dkg kristalnega sladkorja ali sladkorne moke.

Zdrobi med moko in sladkor surovo maslo, dodaj 2 rumenjaka in napravi precej trdo testo. Testo delaj na hladnem ter hitro, da se ti od toplote rok surovo maslo preveč ne topi, ker bi sicer testo ne mogla spraviti dobro skupaj. Nato napravi z rokami tanke klobasice in iz njih prestice, pomazi jih z jajcem, ki si ga v skodelici raztepla, nato pa jih potresi s kristalnim sladkorjem ali moko ter daj v na lahko namazan model.

Vaniljevi rogljčki (kifelčki). Rabiš: 24 dkg surovega masla, 14 dkg sladkorja v prahu, 32 dkg moke in 3 zavitke vanilija-sladkorja.

Sladkor, maslo, moko in 1 zavitek vanilije mesi na hladnem, napravi male rogljčke ter daj v srednje vročo pečico, da dobijo malo barve. Ko se malo ohladijo, jih povaljaj v sladkorju, ki si mu primešala 2 zavitka vanilije. Šele čez 2—3 dni so rogljčki dobri, ko postanejo krhki.

Medeni kolači: Rabiš: 4 skodelice (šalice) zmletih orehov, 2 skodelice medu, 1 skodelico masti, 1 skodelico sladkorja, 2 celi jajci ter za nožev konico popra.

Iz tega napravi testo, razreži na oreh velike koščke, jih v roki z dlanmi napravi za okrogle orehce, jih pokladaj na namazan pekač, ter peci v neprevroči pečici.

Čokoladni keksi: Rabiš: 25 dkg moke, 12 dkg sladkorja, 25 dkg masti ali surovega masla, 1 celo jajce, pecilni prašek, sok $\frac{1}{2}$ limone in lupine, 5 dkg zmlete čokolade, 5 dkg zmletih orehov.

Iz tega napravi testo, razvaljaj za 2—3 cm na debelo, izrezi poljubne oblike ter peci v topli pečici, da se ti povsod enakomerno za-pečejo.

Navadni keksi: Rabiš: 1.15 kg moke, 20 dkg surovega masla, $\frac{1}{2}$ kg sladkorja, 5 celih jajc, $\frac{1}{4}$ l mleka, limonine olupke, 1 pecilni prašek ali 2 noževi konici jedilne sode.

Napravi iz te mase, ki je velika, je zlasti primerna za Božič, testo, razvaljaj, izreži poljubne oblike ter speci v lepo svetlorumeno barvo. Ti keksi so zelo dobri in najbolj poceni.

Če pa rabiš le malo množino, je pa boljše, da vzameš sledečo maso: 75 dkg moke, $\frac{1}{4}$ kg surovega masla, 2 celi jajci, 2 rumenjaka, $\frac{1}{4}$ kilograma sladkorja, $\frac{1}{4}$ l smetane, 1 vanilisladkor in 1 pecilni prašek.

Skofov ali orehov kruh: Rabiš: 8 rumenjakov, 14 dkg sladkorja, 14 dkg zrezanih orehov ali mandljev in rozin, 14 dkg moke, lupinice $\frac{1}{2}$ limone in sneg 6 beljakov.

Rumenjake in sladkor mešaj pol ure vedno samo na eno stran, da dobro naraste, dodaj orehe, limonine lupinice ter sneg in moko. Prav na lahko zmešaj, nato pa vse vlij enakomerno na dobro pomazan pekač, ter peci pol do tričetrt ure. Da boš sigurna, ali je že pečeno ali ne, vzemi pletilno iglo ali nož ter prederi z njo prav do dna. Če ti ostane igla čista, to je, da se nanjo ni prijelo nič testa, je že pečeno.

Nato prereži po dolžini na polovico, vsako polovico pa na tanke rezine, ki jih nalagaj na krožnik ter jih po vrhu potresi s sladkornim prahom.

PRAKTICNI NASVETI:

Praktičen kuhinjski predpasnik, ki si ga lahko napravi hitro vsaka, tudi nevešča šivilja:

Vzamemo 60—70 cm platna v kvadratu in zarobimo okrog in okrog. (Lahko vzamemo seveda tudi več ali manj, kakršen pač hočemo imeti predpasnik). Eden ogel zapognemo 10 do 12 cm nazaj in prišijemo ogel, oziroma ta trikot na notranjo stran. Trak prišijemo na onem zavihanem mestu, ki si ga potem natakemo za vrat. Na ostalih dveh oglih prav tako prišijemo trakove, da si predpasnik zavežemo. Lahko si tudi za to napravimo kratek pas, katerega na eni strani k predpasniku prišijemo, na drugi strani pa napravimo gumbnico, na oglu predpasnika pa prišijemo gumb. Napravimo si morda tudi še žep in predpasnik je gotov; prav posebno močan in lep je, če ga napravimo iz domačega platna.

A. K.

Topla odeja, ki si jo lahko napraviš za zimo sama. Vse volnene stvari, pa naj si bodo strojno ali ročno delane, ki so izgubile lepo barvo ali pa že drugače obrabljene in jih ne moremo več nositi, nikar ne zavržimo, ker je nekaj delov še gotovo dobrih. Vse te stvari operi v mlačni milnici, dobro izpiraj, ter zadnji vodi dodaj malo kisa, da volna obdrži in obnovi barvo. Posuši ter najprej razderi po šivih oziroma v dele, nato pa razderi (paraj) in sproti navijal v klobčič. Pazi pa, da slabšo volno zvijšaj skupaj, močnejšo pa skupaj. Iz te volne potem kvačkamo odejo. Kvačkati pričneš v sredini in delaš s samimi ovitimi stebrički obliko pravokotnika. Kvačkamo v krogu, vogale pa delamo s tem, da v vogalne luknjice kvačkamo izmenoma v eni vrsti 3 v drugi 4 ovite itd. Pazi, da kvačkaš vedno od ene strani, da dobiš levo in desno stran, v levo skrijemo tudi vse vozličce. Pazi tudi, da delaš vse v enaki debelini, t. j. volno, ki je tanša, moraš vzeti dvojno ali trojno. Ako boš barve dobro sestavila, ne boš imela samo tople, temveč tudi lepo odejo.

H. O.

Kadar likamo prt z resami (franžami), zlikamo samo prt, rese pa pustimo. Če rese likamo, se stisnejo in niso prav nič več lepe, zato jih samo staknemo ob rob mize, ter se nam s tem lepo razpustijo.

M. K.

V posodo, v kateri se ti je pripalila kaka jed in se težko umiva, vlij vročo, skoraj vrelo vodo, pusti jo nekaj časa v njej, nato jo zlij proč, posodo pa povezni na topel štedilnik. S paro, ki se nabira v loncu, se omešča pripaljena jed, ter boš posodo po kratkem času lahko umila.

Pavla L.

ODGOVORI:

P. R. vpraša, kako naj krmi pozimi kokoši, da ji bodo nesle? — *Odgovor:* Predvsem moramo perutnini nadomestiti vse ono, kar so imele v poletju, t. j. hrano, svetlobo in prostor; zato je treba skrbeti predvsem, da imajo snažen, svetel prostor, dovolj sveže vode, v hrano pa dati vse ono, kar so si v poletju same nabrale. Nadomestiti moramo vso zelenjavo poletne paše, zato jim dajemo vse ostanke solate, zimske poganke repe in korenja, olupke jabolk itd. Zelo dobro za krmljenje kokoši pozimi je tudi suha detelja, ki jo za vsako kokoš vzamemo dobro pest, polijemo z mlačno vodo, ter jo na drobno narežemo. Tako zrezano in omeščano deteljo zmešamo med kuhan krompir, repo, korenje in koruzno moko. Med to zmešamo tudi zdrobljene kosti in prav tako zdrobljene lupine jajc, ter vsemu temu primešamo še malo mleka. — Važno pri krmljenju kokoši je tudi menjanje, izprememba hrane. Zato jim dajemo enkrat mehko, zgoraj opisano krmo, drugič zrnato, kakor koruzo, proso, oves itd. Oves je oster in ga ne jedo radi, zato je dobro, da ugotovimo, ali se jim oves ne škodi, saj se jim s tem izgubi ostrino; takega pa kokoši prav radi zobljejo.

Pa še nekaj! Skrbeti moramo pa predvsem, da so kokoši tudi pozimi na toplem, na vsak način pa ponoči, ker je poleg pravega krmljenja predpogoj dobre nesnosti. Tiste kokoši, ki spijo v prostorih, kamor nanese vzhodnik snega, ali kjer je prepih, ne bodo mnogo nesle! Od tistih kokoši pa, ki spijo zunaj na drevju, pa sploh ni pričakovati ničesar!

Marija J.

K. P. vpraša, kaj priporočamo za čiščenje zob? — *Odgovor:* Prav gotovo je čiščenje zobovja in ustne dupline sploh velike važnosti za vse naše zdravje. Na žalost pa se na to polaga veliko premalo pažnje in mnogokrat se zgodi, da se pod lepimi ustnicami skriva umazano zobovje, ki ob razpadanju različnih jedil gnije in po letih ostanejo v ustih še samo škrbine. Koliko trpijo pozneje taki ljudje pri vsaki jedi, koliko trpi želodec in prebava sploh ni potrebno še posebej povdarjati. — *Že skrb za zdravje in čut snoge naj bosta dve gonilni sili, ki naj vcepita v vsako dekle, v vsakega posameznika potrebo rednega čiščenja zob!*

Važno za čiščenje zob je dobra, trda zobna ščetka. Prav tako pa je važno tudi redno čiščenje zlasti zvečer, da ostanki razlih jedi preko noči med zobovjem ne razpadajo! Zobovje si čisti v vseh smereh, pazi pa, da čistiš tudi kotnike in ne samo sprednje. So različne zobne kreme, ki jih razne tvrdke priporočajo z blestečimi imeni (Kalodont, Clorodont, Cimean, Kolynos itd.), so pa vse te kreme drage. Vse te kreme imajo po svojih sestavinah dvojen učinek, da osnažijo zobovje ostankov jedil in zobnega kamna, ter da razkuzijo ustno duplino. Najcenejše sredstvo, ki ima prav tako zelo dober učinek, tj. da zobovje osnaži, je pa *zobni prašek*, ki ima še to prednost, da ga za par dinarjev dobiš veliko množino. V drogerijah ga dobiš tudi na dkg, da ti ni treba drago plačevati škatlic in ovojev. Če ti zmanjka zobnega praška, lahko vzameš tudi samo mlačno vodo, v kateri si raztopila malo kuhinjske soli. To je najenostavnejše in najcenejše sredstvo.

N. J.

—ica vprašuje, ali naj še predemo?

Odgovor: Tvoje vprašanje je najbrže marsikatero tovarišico začudilo. Jaz sem ga bila vesela, posebno še zato, ker si iz njega spoznala, da prav naša dekleta resno mislijo zopet na poživljenje lepih zimskih večerov pri preji, da bo ob njej zopet oživela navada in običaj naših prednic, ki jih je val modernizacije hotel nekako preplaviti in s tem popolnoma vreči v pozabljenje.

Ne samo radi lepih običajev na naši vasi, za katere ravno kmetska mladina jamči, da jih obdrži v popolnem, zdravem jedru, temveč tudi iz gospodarskega stališča je potrebno, da se na novo pospeši sajenje lanu in ko-

noplje. Pridelovanje dobrega pre-ljiva in preje za naše domače platno je pa za nas zelo važno. Spoznalo se je zlasti, kako malo se pri nas pridelava domačega platna zadnji dve leti, ko je velika moda nositi poletne obleke predvsem iz domačega, debelega platna. Tako platno se je moralo za nas naročati iz drugih delov države ali celo iz inozemstva. Spominjam se, da je dobil pred letom neki naš zavod večje naročilo našega domačega platna po visoki ceni za inozemstvo, vendar žal tega naročila ni mogel izvršiti, ker ni našel dovoljne količine domačega platna.

Poleg tega pa nam je tudi doma potrebno zopet več platnenih rjuh, predpasnikov, prtov, delovnih moških srajc itd. iz domačega platna, ki po trpežnosti desetkrat nadkriljuje ceno tvorniško platno.

Ne samo za Tebe, temveč za vsa naša dekleta naj bo pridelovanje domačega platna zopet nujna naloga in potreba in v tem delu naj oživi zopet lepota zimskih večerov na naši vasi. Našim dekletom pa to v ponos, kakor pravi že pesem: »Le tisto dekle kaj velja, ki obleko vso domačo ima...«

L.

Na — —, vprašuje, kako naj poživi Ženski odsek pri domačem društvu?

Odgovor: Velik razmah dela posameznih Ženskih odsekov pri Društvih kmetskih fantov in deklet, kakor tudi pri Okrožjih in Pododborih je opaziti zlasti v zadnji dobi. Naša dekleta so se v teh težkih časih začele zavestati, da morajo v svoji organizaciji, ki je namenjena samo kmetskemu človeku, iskati vse vire za pridobitev najvišje izobrazbe za sebe, dom, za našo vas. V taki tesni povezanosti naših tovarišic delujejo Ženski odseki. Delo v zadnji dobi nam je dokaz, da je v naših vrstah kmetsko dekle neomahljivo, da je prišlo do osamosvojitve, ter se je otreslo vseh kvarnih vplivov in sprejelo le tisto, kar nam da in prinese zdrav napredek našemu podeželju. Zato mislim, da se je tudi pri vas že Ženski odsek poživel, saj nudi zadnji dopis vašega odseka tudi dokaz za to. Tovarišice bodo z raznimi predavanji, ki jih imate na programu, pridobile mnogo, prav tako tudi s tečajem, ki ga nameravate prirediti. Ne pozabite pa na razne družabne in debatne večere, kjer se bodo tovarišice vadile v nastopanju in govoru. Razstava ročnih del pa naj

pokaže, da naša dekleta poleg težkega dnevnega dela večere ne preživljajo v brezdelju, temveč da vsako uro posvetijo domu v prepričanju, da bo le s pridnim delom napočil lepši čas za našo vas in bo slehernemu zagotovljen pošten zaslužek in domače ognjišče. Le krepko naprej!

J. T.

VPRAŠANJA:

Vsako zimo se mi ponovijo ozeblina na nogah; prosim za nasvet, kako bi letos to preprečila?

V. P.

Kako perilo mi najbolj priporočate, barvasto ali belo?

Rozi P.

Nekateri priporočajo cvetice na oknih, drugi zopet ne, kaj mi svetujete?

Helena.

Ali je tudi za dekleta potrebna izobrazba o politiki?

—jeva.

IZ UREDNISKEGA KOTIČKA:

Poročila o ustanovitvah posameznih Ženskih odsekov moramo radi pičlega prostora prinašati le v skrajšani obliki, kljub temu pa naj tovarišice vendarle pošiljajo izčrpana poročila. — Ker »Gruda« izhaja večkrat z zakasnitvijo, naj odgovore in vprašanja pošiljajo tovarišice 3—5 dni po izidu vsake številke.

H. O. Tvoj nasvet je, kakor vidiš, priobčen. Upam, da boš poslala še kaj!

H. K. Vidim, da imajo tovarišice polno razumevanje in da uvidijo, čim več bo gradiva in izbire, tem boljši bo naš ženski del »Grude«; zato so mi tudi Tvoji nasveti prav dobrodošli. Saj pošlješ zopet kmalu, kaj?!

Marija: Hvala, priobčim pa drugič!

—ova. Tudi Tvoje pride v prihodnji številki.

Zapiski

VSEM DRUŠTVOM!

Na naših društvih sloni važna naloga, katera naj okrepi in razširi splošno izobrazbo podeželja. Da bo to v čim večji meri mogoče vršiti tudi praktično in ker sta vprav sadjarstvo in vrtnarstvo postali ena najvažnejših in najplodonosnejših kmetijskih panog, je tovariš Janhar sklenil, vsem društvom, ki se zanimajo za praktični kmetijski strokovni pouk, nuditi ugodno priliko. Vsi resni člani in pokretašice bodo lahko stalno proučevali, odnosno primerjali, kakšnih načinov naj se poslužujemo, da bodo naši domovini privlačnejši — in kar je najvažnejše, — da bo našim tovarišem (-icam) omogočen obstanek na domači grudi! (Glej njegove članke v 8.—12. številki lanske »Grude«.)

Pod pogojem, da bodo sadeži spomladi posajeni na zemljišče, ki bo vsem članom društva na vpogled in da se jim bo kasnejša leta iz tega nasada oddajalo tudi željene sadike, pošlje v mesecu marcu:

a) 60 komadov sadik od treh doslej vsestransko preizkušenih — torej najboljših — sort vrtnih jagod (posamezni plodovi dosežejo tudi debelost srednjega jabolka);

b) 5 komadov sadik od prav toliko sort najpriporočljivejših malin.

Že v prvem letu vam bo večina teh sadik vaše prizadevanje poplačala s svojim plemenitim sadom, — tekom par let pa bodo hvalele sočno sadje zglasti vse one ženice, katerim izguba zob onemogoča uživanje drugega sadja. Saj vprav pri starejših ljudeh in otrocih vsled tega najbolj prihaja do izraza ono naravno nagnjenje k uživanju teh človeškemu organizmu tako prepotrebni snovi! No; pa tudi moški kaj radi podležemo zapeljivosti tega sadu in dekleta v svojih gredicah kar ne vidijo popolnosti — če poleg duhtečega cvetja ne vzbujajo poželenja mimoidočih tudi zlahotno jagodasto sadje. Poleg vsega tega pa jih seveda priganja še oni čudni rek: »Tudi ljubezen gre skozi želodec...«

Da bodo tudi tovariši lažje prepričali svoje nezaupljive, a skrbne očete, kako nujne so gospodarske preosnove, bo vsaki pošiljki priložena tudi

c) 1 sadika kanadskega oreha (Juglaus Nigra). Tudi tega posadite na vidno mesto, kjer

bo še desetletja pričal, da je vaše društvo praktično dokazalo, da je tudi pri vas mogoče gojiti črni oreh, katerega les se prodaja po še enkrat višji ceni kakor navadni domači oreh! Dokazal pa bo tudi svojo doslej neverjetno lastnost, da z uspehom *kljubuje tudi najhujšim zimam* — v 40 letih pa baje zraste v 20 m visoko drevo! Prvi poizkusi so že uspeli in če se bodo tudi ostale nade uresničile, potem naj bodo ta križem Slovenije posajena drevesca nujen opomin, da treba tudi po naših gozdovih seči po manjvrednem drevju, na njegovo mesto pa *posaditi neprimerno plemenitejši in zato tudi dobičkanosnejši les!*

Vseh teh 66 sadik bo odposlanih franco vaš naslov — čim nastopi toplejše vreme — če pošljete Din 18.— na naslov: Val. Janhar, Žeje, pošta Smednik. (Zasebnikom računa zgoraj navedene kolekcije po Din 30.—.)

VSEEVROPSKI AGRARNI KONGRES

Prvi vseevropski agrarni kongres, ki je zbroval na Dunaju, je zaključil svoje delo. Ta kongres je organizirala Panevropska unija, pokret, ki širi idejo o potrebi, organizirati združitev samo evropskih držav. Do sedaj so bili namreč organizirani samo kmetijski kongresi svetovnega značaja, dunajski kongres pa je omejil svoje delo na proučevanje samo takih vprašanj, ki zanimajo izključno le evropske države. Na tem kongresu so bile zastopane vse države razen Bolgarije.

Inicijatorji kongresa so izhajali iz predpostavke, da svobodna razdelitev dobrin predpostavlja porast evropskega kmetijstva in industrije ter vodi do svetovnega industrijskega monopola Japonske in agarnega svetovnega monopola Severne in Južne Amerike.

Osvojeno je bilo tudi prepričanje, da pomenijo narodne avtarkije tudi samo gospodarsko slepo ulico ter so zato zaključili, da leži rešitev gospodarstva vseh evropskih držav v ustvaritvi gospodarske domene, dovoljno velike, da lahko sprejme vase celokupno evropsko proizvodnjo tako kmetijsko kot tudi industrijsko.

Ugotovilo se je tudi, da obstojajo na svetu štiri ogromne ekonomske zajednice, ki so se z uspehom branile gospodarske krize; to so

britanski imperij, Panamerika, Sovjetska Rusija in Japonska z Mandžurijo in delom Kitajske. Le Evropa je razdeljena na 26 gospodarskih enot, nesposobnih, da se uspešno zoperstavijo navedenim ogromnim gospodarskim silam. Na dlani je zato zaključek, da se morajo trudi vse evropske države organizirati v peti ekonomski blok, ki bo sposoben zaščititi interese Evrope kot celote. V resolucijah, ki jih je sprejel kongres, je poudarjeno, kaj morajo ukreniti posamezne evropske države, da se zboljšajo razmere v kmetijstvu, zlasti pa da se reši kriza v kmetijstvu. Predvsem se je naglašalo, da je življenjski interes celokupnega kmetijskega stanu Evrope, ustvariti čim preje agrarno Panevropo, ki se bo uspešno zoperstavila izvenevropski konkurenci. Kot prvi korak k ustvaritvi tega cilja naj bi bil: vsaka država naj najprej porabi lastne kmetijske pridelke, če bi pa ti ne zadostovali, naj si nabavi od drugih evropskih držav in šele ko se porabi celokupna evropska proizvodnja, naj se poišče izvenevropsko blago.

Ali ne bi bilo dobro za nas, ako bi se ti zaključki kongresa tudi dejansko izvajali, saj je naša država izrazito agrarna. Kako bi šli kmetijski pridelki v denar!

Evropa brez bede je naslov knjigi, ki jo je spisal znani pobornik panevropske ideje R. N. Coudenhove-Kalergi. To najnovejše delo tega plodovitega pisatelja obravnava najvažnejše politične, gospodarske in kulturne probleme današnje Evrope, seveda vse gledano s stališča panevropske misli. Kot znano, obsega program vseevropskega gibanja sledeče točke, oziroma zahteve:

1. zvezo evropskih držav, ki si morajo medsebojno zagwarantirati enakopravnost, varnost in samostojnost vseh držav Evrope;
2. zvezno razsodišče, ki bo mirnim putem razsojevalo vse spore med evropskimi državami;
3. vojaško zvezo s skupno zračno vojsko za čuvanje miru in postopnjema in enakomerno izvedeno razorožitev;
4. postopnjema ustvarjeno carinsko unijo, ki bi obsegala vse evropske države;
5. skupno uporablanje evropskih kolonij;
6. enoten denar za vse evropske države;
7. negovanje narodni kultur vseh evropskih narodov kot temelj evropske kulturne skupnosti;

ORAČI

*Mi grude zvesti smo orači,
v ljubezni utriplje nam srce,
ledine močni smo kopači,
sejalci novega smo dne.*

*Mi brazde režemo globoke
za zdravo, lepo našo vas,
ko žuljeve so naše roke,
nam cvete zarje lepše čas.*

*Krepko desnica v desno seže,
za našo vas gremó na plan
zvestoba, ki nas danes veže,
oznanja nam vstajenja dan.*

*Mi grude zvesti smo orači
za kmetško čast, za našo vas,
ledine močni smo kopači,
življenja ni nič več brez nas.*

KOSCI

*Mi kosci smo zelene trate,
kosimo senožeti rast,
v redi se sklanjamo bogate
in delo nam je prva čast.*

*Nabrusi, skleplji in zastavi,
krepko zamahni svak s kosó,
kar trava je bilo še davi,
že drevi sveže bo seno!*

*Tako kosimo, ker smo mladi,
za sebe in slovensko vas
in rastemo v ponosni nadi,
da v delu čas gori za nas!*

(Opomba: Besedilo je napisano za napev koračnice »Mladi vojaki« in je primerno za mladinske nastope s poljskim orodjem.)

8. varstvo vseh narodnih in verskih manjšin Evrope pred raznarodovanjem in podjarmljenjem in

9. sodelovanje Evrope z drugimi izvenevropskimi narodi in državami v okviru ves svet obsegajočem Društvu narodov.

Načela, ki jih propagira panevropsko gibanje, so — kot vidimo — zelo idealna in haš radi tega težko izvedljiva, vsekakor pa vredna, da se za njih zavzamemo. Ni čuda, da šteje ta pokret v svoje članstvo zelo veliko oseb, med njimi tudi take s svetovnim slovesom. S ponosom prišteva vseevropska ideja med svoje pobornike Aristida Brianda, Tomaža G. Masaryka in druge veljake najrazličnejših narodnosti.

Želimo, da bi vsi narodi živeli v miru in zadovoljstvu, in zato toplo pozdravljamo vsak pokret, ki stremi in deluje na uresničenju tega velikega ideala.

•

Naše gledališke odre in njihove voditelje opozarjamo na novo dramtizacijo Jurčičevih »Rokovnjačev«, ki so izšli v priredbi Ferda Delaka pri založbi »Naš oder« v Ljubljani, Gajeve ulica 8. — Odri, ki si nabavijo 15 izvodov »Rokovnjačev« za ceno Din 250.—, so oproščeni vseh avtorskih dajatev za uprizoritev tega dela. — V novi Delakovi dramtizaciji so Jurčičevi »Rokovnjači« popolnoma novo, sodobnemu odru odgovarjajoče močno dramatično delo, ki bo pri občinstvu gotovo našlo popolno razumevanje in močan odmev. Posamezni izvod stane Din 20.—.

LISTNICA UREDNISTVA

S to dvojno številko smo zaključili *trinajsti* letnik. Vem, nismo z njim popolnoma zadovoljni, saj je razmeroma zelo skromen po obsegu — pač tudi znak današnjih težkih časov, ki nujno zahtevajo štedljivost vsepovsod.

Lahko bi bil pa kljub temu letošnji letnik vendarle boljši, samo če bi bilo malo več resnega zanimanja in dobre volje. Toda kar je, je! Upam, da se bomo vsi z novim letom s podvojenim veseljem in svežimia močmi lotili dela ter po svojih najboljših močeh prispevali, da bo »Gruda« res taka, kot si jo mi vsi želimo. Le če bomo tako tudi dejansko in ne samo z lepimi besedami ter obljubljanjem podprli novega urednika, bomo dosegli zaželjene uspehe.

Najprisrčneje se zahvaljujem vsem cenj. sotrudnikom in tovarišem za njihovo nesebično in požrtvovalno sodelovanje ter prosim, da blagovolijo isto naklonjenost ohraniti tudi mojemu nasledniku — novemu uredniku.

Srečno novo leto!

Urednik.

ALI SI ŽE NAROČIL LETOSNJE KNJIGE
»KMETIJSKE MATICE«?

**3800 novih vlagateljev je naložilo do
1. septembra 1936 okoli 42,000.000 Din**

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

izplača **nove vloge vsaki čas. — Za vse vloge jamči
Mestna občina Ljubljanska**

*Za Božič! Najrikladnejše
darilo so čevlji*

Kmetski hranilni in posojilni dom

Telefon števil. 28-47

VLJUBLJANI

Brzojavi: »Kmetski dom«

reg. zadr. z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun poštne hranilnice števil. 14.257

RAČUN PRI NARODNI BANKI

N o v e v l o g e
vsak čas razpoložljive obrestuje
po 4%,
vloge proti odpovedi — 5%
Za vse vloge nudi popolno varnost
O t v a r j a t e k o č e r a č u n e

Eskontuje menice

Daje kratkoročna posojila

Izvršuje ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!